

**ĐỀ CƯƠNG GIỚI THIỆU
LUẬT PHÒNG, CHỐNG RỬA TIỀN**

Ngày 15 tháng 11 năm 2022, tại kỳ họp thứ 4, Quốc hội khóa XV đã thông qua Luật Phòng, chống rửa tiền (Luật số 14/2022/QH15), có hiệu lực thi hành từ ngày 01/3/2023, Luật gồm những nội dung cơ bản như sau:

**I. SỰ CẦN THIẾT BAN HÀNH LUẬT PHÒNG, CHỐNG RỬA TIỀN
(SỬA ĐỔI)**

1. Cơ sở chính trị

Thực hiện các giải pháp được đưa ra tại Chỉ thị số 05-CT/TW ngày 07/12/2015 của Bộ Chính trị về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác phát hiện, xử lý vụ việc, vụ án tham nhũng là nghiên cứu hoàn thiện pháp luật về phát hiện, xử lý các vụ việc, vụ án tham nhũng sát với thực tiễn của đất nước và phù hợp với điều ước quốc tế mà Việt Nam là thành viên. Nhóm tội phạm về tham nhũng là nhóm tội phạm nguồn của tội rửa tiền được đánh giá có nguy cơ rửa tiền từ mức “trung bình cao” đến mức “cao”. Do vậy, hiệu quả công tác điều tra, truy tố và xét xử tội phạm về rửa tiền sẽ góp phần đáng kể tăng cường hiệu quả công tác đấu tranh phòng, chống tham nhũng. Việc hoàn thiện quy định pháp luật về phòng, chống rửa tiền là một trong những yếu tố then chốt để nâng cao hiệu quả điều tra, truy tố và xét xử tội phạm về rửa tiền.

Tại Kế hoạch hành động quốc gia về phòng, chống rửa tiền và tài trợ khủng bố giai đoạn 2021 - 2025 ban hành kèm theo Quyết định số 941/QĐ-TTg ngày 05/8/2022 của Thủ tướng Chính phủ và Đề án “Nâng cao hiệu quả công tác đấu tranh phòng, chống tội phạm rửa tiền và tài trợ khủng bố” ban hành kèm theo Quyết định số 89/QĐ-TTg ngày 07/10/2020 của Thủ tướng Chính phủ đã giao Ngân hàng Nhà nước Việt Nam chủ trì, phối hợp với các cơ quan liên quan nghiên cứu, đề xuất chỉnh sửa Luật Phòng, chống rửa tiền và các văn bản hướng dẫn phù

hợp với chuẩn mực quốc tế.

2. Cơ sở về thực hiện điều ước quốc tế và cam kết quốc tế

a) Về các điều ước quốc tế

Ngày 18/4/2013, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 605/QĐ-TTg về Phê duyệt Kế hoạch triển khai thực hiện Công ước Palécmô và Nghị định thư về phòng ngừa, trừng trị, trấn áp tội buôn bán người, đặc biệt là phụ nữ và trẻ em.

Công ước Palécmô bao gồm nhiều điều khoản về chống tội phạm có tổ chức và yêu cầu những nước đã thông qua Công ước này phải thực hiện các điều khoản của Công ước bằng cách nội luật hóa, bao gồm cả các quy định về phòng, chống rửa tiền như hình sự hóa đầy đủ tội rửa tiền, xây dựng các biện pháp để phòng ngừa và phát hiện mọi hành vi rửa tiền trao quyền hợp tác và trao đổi thông tin giữa các cơ quan có thẩm quyền, thành lập một đơn vị tình báo tài chính của quốc gia và thúc đẩy hợp tác quốc tế.

Để triển khai Công ước trên, điểm 2 (a) mục II Kế hoạch triển khai thực hiện Công ước Palécmô đã quy định về nhiệm vụ rà soát để hoàn thiện các văn bản quy định chi tiết và hướng dẫn thi hành pháp luật về phòng, chống tội phạm cho phù hợp với Công ước và Nghị định thư, trong đó có Luật Phòng, chống rửa tiền.

Bên cạnh đó, Việt Nam đã gia nhập Công ước Liên hợp quốc về Chống buôn bán bất hợp pháp các chất ma túy và hướng thần (Công ước Viên 1988) vào tháng 11/1997 và phê chuẩn Công ước Liên hợp quốc về chống tham nhũng (Công ước Merida) tháng 8/2009.

Công ước Viên chủ yếu đề cập đến các điều khoản để chống buôn bán bất hợp pháp ma túy và các vấn đề liên quan đến thi hành pháp luật. Mặc dù trong Công ước Viên không sử dụng thuật ngữ rửa tiền nhưng khoản 1 Điều 3 Công ước đã đưa ra định nghĩa về khái niệm này và yêu cầu các nước hình sự hóa hoạt động đó.

Công ước Merida yêu cầu các quốc gia thành viên phải: xây dựng các biện pháp chống rửa tiền; phòng ngừa và phát hiện việc chuyển tài sản do phạm tội mà

có; thành lập đơn vị tình báo tài chính có trách nhiệm nhận, phân tích và chuyển giao cho các cơ quan có thẩm quyền báo cáo về các giao dịch tài chính đáng ngờ; hình sự hóa các tội phạm liên quan đến tài sản do phạm tội mà có trong đó có tội tham nhũng, đồng thời có các biện pháp xử lý tội tham nhũng hiệu quả, tăng cường hợp tác quốc tế.

Như vậy, theo yêu cầu của các Công ước nêu trên, các quốc gia thành viên, tham gia hoặc phê chuẩn Công ước đều phải có các biện pháp phòng ngừa, phát hiện và ngăn chặn các hành vi buôn bán bất hợp pháp các chất ma túy và hướng thần, phạm tội có tổ chức xuyên quốc gia và hành vi tham nhũng, tài trợ khủng bố. Để thực hiện các biện pháp này, các quy định pháp luật về biện pháp phòng ngừa, phát hiện hành vi rửa tiền, tài trợ khủng bố cũng cần được áp dụng có hiệu quả để phòng ngừa, phát hiện các hành vi nêu trên. Do vậy, việc sửa đổi Luật Phòng, chống rửa tiền là một yêu cầu để thực thi có hiệu quả các điều ước quốc tế có liên quan mà Việt Nam đã gia nhập hoặc phê chuẩn.

b) Về thực hiện cam kết quốc tế của Việt Nam

Năm 2007, Việt Nam trở thành thành viên Nhóm Châu Á - Thái Bình Dương về Phòng, chống rửa tiền (APG) và phải thực hiện các chuẩn mực quốc tế về rửa tiền/tài trợ khủng bố/tài trợ phổ biến vũ khí hủy diệt hàng loạt hiện là 40 Khuyến nghị của Lực lượng đặc nhiệm tài chính (FATF); cam kết tham gia vào các vòng đánh giá đa phương của APG.

Năm 2019, APG thực hiện đánh giá đa phương lần thứ 2 đối với Việt Nam và kết quả Báo cáo đánh giá đa phương về công tác phòng, chống rửa tiền của Việt Nam (Báo cáo đánh giá đa phương) được thông qua tại Hội nghị toàn thể của FATF vào tháng 3/2022. Tại Báo cáo đánh giá đa phương nhận định: (i) Về khuôn khổ pháp lý, quy định pháp luật hiện hành của Việt Nam vẫn còn những thiếu hụt, không đáp ứng hoặc mới đáp ứng được một phần tại 27/40 Khuyến nghị của FATF, trong 27/40 khuyến nghị này có 5/6 khuyến nghị cốt lõi; (ii) Về hiệu quả thực thi: hiện có 2/11 Mục tiêu trực tiếp (IO) được đánh giá hiệu quả “Khá”; 2/11 IO được đánh giá là hiệu quả “Trung bình”; 7 IO bị đánh giá hiệu quả “Thấp”. Với kết quả đánh giá đa phương này, Việt Nam đã bị đưa vào quy trình rà soát tăng cường sau đánh giá đa phương của APG và quy trình rà soát các nước có thiếu hụt nghiêm trọng của FATF.

Trong một năm, kể từ khi bị áp dụng quy trình rà soát các nước có thiếu hụt nghiêm trọng của FATF (từ tháng 3/2022 - 3/2023), Việt Nam sẽ phải khắc phục những thiếu hụt được xác định trong Báo cáo đánh giá đa phương. Sau thời gian này, nếu Việt Nam không thể hiện được sự tiến bộ đối với 09 IO đang bị xếp hạng ở mức Thấp hoặc Trung bình và không đáp ứng các yêu cầu về cải thiện khuôn khổ pháp lý, Việt Nam sẽ bị đưa vào Danh sách các nước có thiếu hụt nghiêm trọng về phòng chống RT/TTKB/TTPBVKHDHL (gọi tắt là Danh sách Xám) - Danh sách công khai toàn cầu của FATF.

3. Cơ sở thực tiễn trong nước về yêu cầu hoàn thiện pháp luật phòng, chống rửa tiền

Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2012 được Quốc hội khóa XIII thông qua ngày 18/6/2012 có hiệu lực thi hành từ ngày 01/01/2013 là văn bản pháp lý toàn diện quy định về phòng, chống rửa tiền. Từ đó đến nay, trải qua 10 năm thi hành Luật Phòng, chống rửa tiền, công tác phòng, chống rửa tiền ở Việt Nam đã đạt được những thành tựu nhất định:

Về hệ thống pháp luật, cơ chế, chính sách, bộ máy về phòng, chống rửa tiền của Việt Nam đã dần được hoàn thiện; Các đối tượng báo cáo đã thực hiện thu thập, báo cáo thông tin theo quy định. Trên cơ sở đó, Cục Phòng, chống rửa tiền đã xây dựng hệ thống cơ sở dữ liệu về phòng, chống rửa tiền, phân tích, chuyển giao khối lượng lớn thông tin giao dịch đáng ngờ cho cơ quan có thẩm quyền để thực hiện điều tra, xử lý góp phần tích cực trong công tác đấu tranh phòng, chống tội phạm.

Về hợp tác quốc tế về phòng, chống rửa tiền, Ngân hàng Nhà nước đã ký kết 10 Biên bản ghi nhớ trao đổi thông tin với các Cơ quan tình báo tài chính nước ngoài.

Bên cạnh những kết quả đã đạt được, Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2012 còn bộc lộ một số tồn tại, hạn chế, ảnh hưởng đến hiệu quả hoạt động phòng, chống rửa tiền, cần được nghiên cứu, sửa đổi, hoàn thiện, cụ thể:

Thứ nhất, từ năm 2012 đến nay, FATF đã có 11 lần sửa đổi các khuyến nghị, dẫn đến việc một số quy định tại Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2012 và các văn bản hướng dẫn thi hành không còn phù hợp với 40 khuyến nghị hiện hành

của FATF, ảnh hưởng đến việc thực thi cam kết của Việt Nam.

Thứ hai, quy định về đối tượng báo cáo tại Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2012 chưa bao gồm các tổ chức thực hiện các loại hình kinh doanh mới phát sinh nhưng có tiềm ẩn nhiều rủi ro về rửa tiền.

Thứ ba, Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2012 không có quy định về việc đánh giá rủi ro quốc gia và đối tượng báo cáo về rửa tiền, trách nhiệm của các bộ, ngành trong việc đánh giá rủi ro quốc gia về rửa tiền; quy định về việc thực hiện các biện pháp phòng, chống rửa tiền trên cơ sở rủi ro của các đối tượng báo cáo chưa đầy đủ.

Thứ tư, quy định về các biện pháp phòng ngừa rửa tiền áp dụng đối với các đối tượng báo cáo vẫn còn nhiều bất cập, chưa phù hợp với khuyến nghị quốc tế về phòng, chống rửa tiền.

Từ các cơ sở nêu trên, việc ban hành Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 là cần thiết, nhằm phù hợp với các nghĩa vụ thực hiện điều ước quốc tế, cam kết quốc tế của Việt Nam, thể hiện Việt Nam là một thành viên có trách nhiệm trong công tác phòng, chống rửa tiền/tài trợ khủng bố/tài trợ phổ biến vũ khí hủy diệt hàng loạt của khu vực cũng như trên toàn thế giới. Đồng thời, việc sửa đổi Luật Phòng, chống rửa tiền 2012 cũng phù hợp với chủ trương của Đảng và Nhà nước, nhằm khắc phục những hạn chế của các quy định của pháp luật, qua đó nâng cao hiệu quả, hiệu lực công tác phòng, chống rửa tiền/tài trợ khủng bố/tài trợ phổ biến vũ khí hủy diệt hàng loạt trong thời gian tới.

II. QUAN ĐIỂM, MỤC TIÊU CHÍNH SÁCH CỦA LUẬT

1. Quan điểm xây dựng văn bản

a) Thể chế hóa các quan điểm, chủ trương, đường lối của Đảng, pháp luật của Nhà nước đối với công tác phòng, chống rửa tiền. Đảm bảo tính hợp hiến, hợp pháp, tính thống nhất với các văn bản quy phạm pháp luật có liên quan.

b) Kế thừa các quy định còn phù hợp, khắc phục các vướng mắc, bất cập các quy định của pháp luật phòng, chống rửa tiền hiện hành, đáp ứng yêu cầu thực tiễn trong hoạt động phòng, chống rửa tiền hiện nay.

c) Tham khảo, cụ thể hóa các chuẩn mực quốc tế về phòng, chống rửa tiền

trên cơ sở phù hợp với các điều kiện phát triển kinh tế - xã hội của Việt Nam; tham khảo pháp luật của một số quốc gia có điều kiện kinh tế - xã hội tương đồng, đảm bảo tính khả thi và hiệu quả của các quy định về phòng, chống rửa tiền.

2. Mục tiêu chính sách của Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022

Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 được Quốc hội khóa XV thông qua ngày 15/11/2022 (Luật số 14/2022/QH15) có hiệu lực thi hành từ ngày 01/03/2022 thay thế cho Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2012 nhằm khắc phục những hạn chế, bất cập của Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2012 như đã đề cập tại điểm 3 Phần I, góp phần nâng cao hiệu quả công tác phòng, chống rửa tiền; xây dựng hệ thống pháp luật về phòng, chống rửa tiền phù hợp với các yêu cầu, chuẩn mực quốc tế về phòng, chống rửa tiền mà Việt Nam có nghĩa vụ thực hiện trên cơ sở bảo đảm sự độc lập, tự chủ về kinh tế cũng như bảo đảm an ninh tiền tệ, an toàn tài chính quốc gia; nâng cao hiệu quả công tác đấu tranh phòng, chống tội phạm rửa tiền nói riêng và công tác phòng, chống tội phạm nói chung.

III. BỐ CỤC, NỘI DUNG CƠ BẢN CỦA LUẬT

Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 được bố cục gồm 4 Chương, 66 Điều, cụ thể:

- Chương I: Những quy định chung.
- Chương II: Biện pháp phòng, chống rửa tiền.
- Chương III: Trách nhiệm của các cơ quan nhà nước trong phòng, chống rửa tiền.
- Chương IV: Điều khoản thi hành.

Một số nội dung cơ bản của Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 như sau:

1. Phạm vi điều chỉnh

Về cơ bản, Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 kế thừa quy định tại Luật Phòng, chống rửa tiền/ năm 2012, theo đó phạm vi điều chỉnh của Luật quy định về các biện pháp phòng ngừa, phát hiện, ngăn chặn, xử lý tổ chức, cá nhân có hành vi rửa tiền, trách nhiệm của cơ quan, tổ chức, cá nhân trong phòng, chống rửa tiền; hợp tác quốc tế về phòng, chống rửa tiền. Bên cạnh đó, Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 cũng quy định việc phòng, chống hành vi rửa tiền của

các tổ chức, cá nhân có mục đích tài trợ khủng bố, tài trợ phổ biến vũ khí hủy diệt hàng loạt được thực hiện theo quy định của Luật này, quy định của pháp luật hình sự và pháp luật về phòng, chống khủng bố, phổ biến vũ khí hủy diệt hàng loạt.

2. Đối tượng báo cáo về phòng, chống rửa tiền

Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 kế thừa quy định về đối tượng báo cáo phòng, chống rửa tiền tại Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2012, bao gồm tổ chức tài chính và tổ chức, cá nhân kinh doanh ngành nghề phi tài chính.

Bên cạnh đó, Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 sửa đổi, bổ sung một số nội dung về đối tượng báo cáo, cụ thể:

- Sửa đổi, bổ sung tên gọi của một số hoạt động của đối tượng báo cáo, ví dụ: sửa đổi tên gọi hoạt động cung cấp dịch vụ ủy thác đầu tư thành hoạt động cung cấp dịch vụ thỏa thuận pháp lý; sửa đổi, bổ sung tên gọi các hoạt động trong lĩnh vực chứng khoán, bảo hiểm, kinh doanh bất động sản, kinh doanh trò chơi có thưởng... Việc sửa đổi, bổ sung tên gọi các hoạt động để phù hợp với nội hàm khái niệm của FATF và phù hợp với quy định pháp luật hiện hành.

- Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 đã luật hóa quy định tại Nghị định 87/2019/NĐ-CP ngày 14/11/2019 sửa đổi, bổ sung một số điều của Nghị định số 116/2013/NĐ-CP ngày 14/10/2013, theo đó, bổ sung đối tượng báo cáo là các tổ chức cung ứng dịch vụ trung gian thanh toán.

- Đồng thời, để đảm bảo bao quát được các hoạt động phát sinh trong tương lai, Luật quy định Chính phủ quy định cụ thể các hoạt động mới phát sinh có rủi ro về rửa tiền của đối tượng báo cáo nhưng chưa được quy định tại Luật sau khi được sự đồng ý của Ủy ban Thường vụ Quốc hội.

3. Về hợp tác quốc tế về phòng, chống rửa tiền

Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 quy định cụ thể về nguyên tắc, nội dung hợp tác quốc tế về phòng, chống rửa tiền, các trường hợp từ chối yêu cầu trao đổi, cung cấp thông tin, quy trình, thủ tục, phương thức hợp tác quốc tế về phòng, chống rửa tiền và trách nhiệm của các cơ quan Nhà nước trong hợp tác quốc tế về phòng, chống rửa tiền. Bên cạnh đó, để đáp ứng thực tiễn công tác trao đổi, cung cấp thông tin về phòng, chống rửa tiền, Luật Phòng, chống rửa tiền năm

2022 cũng bổ sung nguyên tắc: trường hợp giữa Việt Nam và nước ngoài chưa có điều ước quốc tế, thỏa thuận quốc tế về phòng, chống rửa tiền, việc trao đổi, chuyển giao thông tin trong hợp tác quốc tế về phòng, chống rửa tiền được thực hiện trên nguyên tắc có đi có lại nhưng không trái với pháp luật Việt Nam, phù hợp với pháp luật và tập quán quốc tế.

4. Quy định về đánh giá rủi ro quốc gia, đối tượng báo cáo về rửa tiền

Để đáp ứng khuyến nghị của FATF, đánh giá của APG tại Báo cáo đánh giá đa phương và phù hợp với thực tiễn triển khai hoạt động đánh giá rủi ro quốc gia, đối tượng báo cáo về rửa tiền, Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 bổ sung các quy định về đánh giá rủi ro quốc gia, đối tượng báo cáo về rửa tiền, cụ thể:

a) Về quy định đánh giá, cập nhật rủi ro quốc gia về rửa tiền

Tại Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 bổ sung quy định về nghĩa vụ thực hiện đánh giá, cập nhật rủi ro quốc gia về rửa tiền, cụ thể như sau:

Định kỳ 05 năm, Ngân hàng Nhà nước Việt Nam chủ trì, phối hợp với các Bộ, ngành có liên quan thực hiện đánh giá rủi ro quốc gia về rửa tiền và trình Chính phủ phê duyệt kết quả đánh giá, kế hoạch thực hiện sau đánh giá. Việc đánh giá rủi ro quốc gia về rửa tiền được thực hiện đối với cả hoạt động mới phát sinh có thể có rủi ro về rửa tiền.

Các bộ, ngành liên quan có trách nhiệm thực hiện: (i) Phổ biến kết quả đánh giá rủi ro quốc gia về rửa tiền trong nội bộ Bộ, ngành mình và đến các đối tượng báo cáo thuộc phạm vi quản lý, đồng thời có biện pháp nhằm giảm thiểu rủi ro đã xác định; (ii) Cập nhật rủi ro về rửa tiền dựa trên việc triển khai kế hoạch thực hiện sau đánh giá hoặc khi có rủi ro phát sinh thuộc phạm vi quản lý của Bộ, ngành mình gửi Ngân hàng Nhà nước Việt Nam. Trên cơ sở kết quả cập nhật rủi ro của các Bộ, ngành, Ngân hàng Nhà nước Việt Nam tổng hợp trình Chính phủ phê duyệt kết quả cập nhật rủi ro quốc gia về rửa tiền, kế hoạch thực hiện sau cập nhật.

Do các tiêu chí, phương pháp đánh giá rủi ro quốc gia về rửa tiền mang tính kỹ thuật và có thể thay đổi trong từng thời kỳ, Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 giao Chính phủ quy định về nguyên tắc, tiêu chí, phương pháp đánh giá rủi ro quốc gia về rửa tiền.

b) Về quy định đánh giá, cập nhật rủi ro về rửa tiền của đối tượng báo cáo

Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 đã Luật hóa các quy định về trách nhiệm đánh giá, cập nhật rủi ro về rửa tiền của đối tượng báo cáo; báo cáo cơ quan nhà nước có thẩm quyền và phổ biến trong toàn hệ thống của đối tượng báo cáo kết quả đánh giá, cập nhật rủi ro về rửa tiền. Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 giao Thống đốc Ngân hàng Nhà nước hướng dẫn tiêu chí, phương pháp đánh giá rủi ro về rửa tiền của đối tượng báo cáo.

Luật cũng quy định căn cứ kết quả đánh giá, cập nhật rủi ro về rửa tiền, đối tượng báo cáo phải xây dựng quy trình quản lý rủi ro về rửa tiền, trong đó có nội dung về việc phân loại khách hàng theo mức độ rủi ro thấp, trung bình, cao và các biện pháp áp dụng tương ứng với các mức độ rủi ro về rửa tiền; cụ thể: (i) Đối với khách hàng có mức độ rủi ro về rửa tiền thấp, đối tượng báo cáo có thể thu thập, cập nhật, xác minh thông tin nhận biết khách hàng ở mức độ giảm nhẹ sau lần đầu thiết lập quan hệ với khách hàng; (ii) Đối với khách hàng có mức độ rủi ro về rửa tiền trung bình, đối tượng báo cáo phải nhận biết khách hàng theo quy định tại Điều 9 Luật Phòng, chống rửa tiền; (iii) Đối với khách hàng có mức độ rủi ro về rửa tiền cao, đối tượng báo cáo đồng thời phải thực hiện nhận biết khách hàng theo quy định tại Điều 9 Luật Phòng, chống rửa tiền và áp dụng biện pháp tăng cường bao gồm thu thập, cập nhật, xác minh thông tin nhận biết khách hàng tăng cường và giám sát chặt chẽ các giao dịch của khách hàng.

5. Quy định về nhận biết khách hàng và cập nhật, xác minh thông tin nhận biết khách hàng

- Về nhận biết khách hàng: Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 sửa đổi, bổ sung quy định về thông tin nhận biết khách hàng để phù hợp với pháp luật hiện hành, khuyến nghị của FATF, đánh giá của APG như đối với khách hàng cá nhân bổ sung thông tin về số Căn cước công dân hoặc số định danh cá nhân, quy định rõ thông tin yêu cầu thu thập đối với khách hàng cá nhân có một quốc tịch là người nước ngoài cư trú tại Việt Nam hoặc người nước ngoài không cư trú tại Việt Nam, là người có từ hai quốc tịch trở lên, người không quốc tịch...; bổ sung quy định đối tượng báo cáo có thể khai thác thông tin trong các cơ sở dữ liệu quốc gia theo quy định pháp luật, thông qua cơ quan nhà nước có thẩm quyền để đối chiếu, xác minh thông tin do khách hàng cung cấp.

Bên cạnh đó, Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 kế thừa quy định về việc đối tượng báo cáo có thể thuê tổ chức khác xác minh thông tin khách hàng. Đồng thời, để đảm bảo quyền và lợi ích hợp pháp của các tổ chức, cá nhân Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 bổ sung quy định: đối tượng báo cáo phải bảo đảm tổ chức được thuê xác minh phải bảo mật thông tin khách hàng theo quy định của pháp luật và đối tượng báo cáo phải chịu trách nhiệm về kết quả xác minh thông tin nhận biết khách hàng của tổ chức được thuê. Việc thuê tổ chức khác để xác minh thông tin nhận biết khách hàng thực hiện theo thỏa thuận của các bên và quy định của pháp luật có liên quan.

Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 cũng sửa đổi, bổ sung quy định về nhận biết, xác minh thông tin nhận biết khách hàng thông qua bên thứ ba, là hoạt động được sửa đổi tên gọi từ hoạt động kinh doanh qua giới thiệu quy định tại Luật Phòng, chống rửa tiền 2012, trong đó, sửa đổi, bổ sung quy định về các yêu cầu đối với bên thứ ba, quy định rõ việc nhận biết, xác minh thông tin khách hàng thông qua bên thứ ba không loại trừ trách nhiệm của đối tượng báo cáo trong việc nhận biết, xác minh thông tin khách hàng.

- Về trách nhiệm của đối tượng báo cáo liên quan đến cá nhân nước ngoài có ảnh hưởng chính trị (PEP): Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 bổ sung quy định về đối tượng PEP của tổ chức quốc tế, quy định rõ hơn trách nhiệm của đối tượng báo cáo phải thực hiện các biện pháp thích hợp để xác minh nguồn gốc tài sản của khách hàng và chủ sở hữu hưởng lợi và thực hiện giám sát mối quan hệ kinh doanh trong suốt quá trình giao dịch với khách hàng này.

- Về quan hệ ngân hàng đại lý (được hiểu là quan hệ được hình thành từ việc một ngân hàng tại một quốc gia, vùng lãnh thổ cung cấp dịch vụ ngân hàng, thanh toán và các dịch vụ khác cho một ngân hàng đối tác tại một quốc gia, vùng lãnh thổ khác): Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 bổ sung quy định đối tượng báo cáo khi thiết lập quan hệ với ngân hàng đối tác tại một quốc gia, vùng lãnh thổ khác để cung cấp dịch vụ ngân hàng, thanh toán và các dịch vụ khác cho ngân hàng đối tác phải áp dụng các biện pháp nhằm thu thập thông tin, đánh giá việc thực hiện các biện pháp về phòng, chống rửa tiền, hiểu biết về các trách nhiệm phòng, chống rửa tiền của ngân hàng đối tác trong quan hệ đại lý; trong trường hợp khách hàng của ngân hàng đối tác có thể thanh toán thông qua tài khoản của

ngân hàng đối tác mở tại đối tượng báo cáo, đối tượng báo cáo phải đảm bảo rằng tài khoản của ngân hàng đối tác mở tại đối tượng báo cáo không được phép sử dụng bởi các ngân hàng vỏ bọc (được hiểu là ngân hàng không có sự hiện diện thực tế tại quốc gia hoặc vùng lãnh thổ mà tại đó ngân hàng phải được thành lập và cấp phép, đồng thời không có sự liên kết hoặc kiểm soát của bất kỳ định chế tài chính nào đã được quản lý và giám sát).

6. Về trách nhiệm của đối tượng báo cáo khi cung cấp các sản phẩm, dịch vụ mới; sản phẩm, dịch vụ hiện có áp dụng công nghệ đổi mới:

Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 sửa đổi và làm rõ hơn về trách nhiệm của đối tượng báo cáo liên quan đến cung cấp các sản phẩm, dịch vụ mới; sản phẩm, dịch vụ hiện có áp dụng công nghệ đổi mới, cụ thể: quy định đối tượng báo cáo phải ban hành chính sách, quy trình để nhận diện và đánh giá mức độ rủi ro về rửa tiền đối với các sản phẩm, dịch vụ mới và sản phẩm, dịch vụ hiện có áp dụng công nghệ đổi mới trước khi đưa vào sử dụng; áp dụng các biện pháp cần thiết để giảm thiểu rủi ro về rửa tiền.

7. Về giám sát một số giao dịch đặc biệt

Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 kế thừa quy định tại Luật Phòng, chống rửa tiền về các giao dịch đặc biệt mà đối tượng báo cáo phải giám sát, bao gồm: (i) Giao dịch có giá trị lớn bất thường hoặc phức tạp theo quy định của Chính phủ; (ii) Giao dịch với tổ chức, cá nhân tại quốc gia, vùng lãnh thổ nằm trong danh sách do Lực lượng đặc nhiệm tài chính công bố nhằm chống rửa tiền hoặc danh sách cảnh báo (là danh sách tổ chức, cá nhân do Ngân hàng Nhà nước Việt Nam lập nhằm cảnh báo về tổ chức, cá nhân có rủi ro cao về rửa tiền). Đồng thời, để giám sát giao dịch đặc biệt, Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 bổ sung quy định đối tượng báo cáo áp dụng biện pháp tăng cường; kiểm tra thông tin và mục đích của giao dịch, trường hợp có nghi ngờ về tính chính xác, mục đích của giao dịch, phải xem xét báo cáo giao dịch đáng ngờ và có thể từ chối giao dịch đó.

8. Về minh bạch thông tin của pháp nhân, thỏa thuận pháp lý, minh bạch trong hoạt động của tổ chức phi lợi nhuận

Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 kế thừa và quy định cụ thể hơn một số yêu cầu thu thập, cập nhật, lưu trữ, thông tin của đối tượng báo cáo, cá nhân,

tổ chức có liên quan; quy định trách nhiệm cung cấp các thông tin này cho cơ quan nhà nước có thẩm quyền, cụ thể:

- Về minh bạch thông tin của pháp nhân: Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 kế thừa quy định yêu cầu về việc cập nhật, lưu trữ thông tin cơ bản, chủ sở hữu hưởng lợi của pháp nhân đối với cơ quan đăng ký kinh doanh; bổ sung quy định về việc cập nhật, lưu trữ thông tin cơ bản, chủ sở hữu hưởng lợi của pháp nhân của cơ quan cấp phép thành lập, hoạt động cho pháp nhân đó; sửa đổi, làm rõ các thông tin cần và những thông tin nếu có (thông tin về danh sách người quản lý pháp nhân, điều lệ, thông tin chủ sở hữu hưởng lợi của pháp nhân) mà cơ quan đăng ký, cơ quan cấp phép thành lập thực hiện cập nhật, lưu trữ. Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 cũng bổ sung quy định về trách nhiệm thu thập, cập nhật, lưu trữ thông tin cơ bản, chủ sở hữu hưởng lợi của pháp nhân.

- Về minh bạch thông tin thỏa thuận pháp lý: Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 sửa đổi, bổ sung quy định về minh bạch thông tin của thỏa thuận pháp lý, theo đó quy định về nghĩa vụ của bên nhận ủy thác phải thu thập, lưu giữ thông tin về bên ủy thác, bên nhận ủy thác, người thụ hưởng, các bên liên quan (nếu có) và cá nhân có quyền kiểm soát cuối cùng đối với ủy thác; có trách nhiệm cung cấp các thông tin này cho các cơ quan có thẩm quyền khi được yêu cầu; cung cấp thông tin cho tổ chức tài chính, tổ chức, cá nhân kinh doanh ngành nghề phi tài chính trong quá trình thiết lập và duy trì mối quan hệ khách hàng với tổ chức, cá nhân này liên quan đến tài sản được ủy thác khi được yêu cầu.

- Về minh bạch trong hoạt động của tổ chức phi lợi nhuận: Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 bổ sung quy định về khái niệm tổ chức phi lợi nhuận là tổ chức hoạt động không vì mục tiêu lợi nhuận, bao gồm tổ chức phi chính phủ nước ngoài, quỹ xã hội, quỹ từ thiện, các hội, tổ chức tôn giáo được thành lập, đăng ký, hoạt động theo quy định của pháp luật Việt Nam. Bên cạnh đó, Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 quy định các tổ chức này phải thực hiện thu thập, cập nhật, lưu trữ hồ sơ về việc tài trợ, tiếp nhận tài trợ của tổ chức phi lợi nhuận và cung cấp cho cơ quan có thẩm quyền khi được yêu cầu, qua đó đảm bảo yêu cầu về Phòng, chống rửa tiền trong hoạt động của các tổ chức này.

9. Về trách nhiệm xây dựng quy định nội bộ và báo cáo, cung cấp, lưu trữ hồ sơ, thông tin về phòng, chống rửa tiền

Về trách nhiệm xây dựng quy định nội bộ: Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 bổ sung một số nội dung phải có tại quy định nội bộ về phòng, chống rửa tiền của đối tượng báo cáo, bao gồm: chính sách chấp nhận khách hàng, trong đó có nội dung về từ chối mở tài khoản, thiết lập mối quan hệ kinh doanh, thực hiện giao dịch hoặc chấm dứt mối quan hệ kinh doanh; chính sách, quy trình quản lý rủi ro; tuyển dụng nhân sự, đào tạo, bồi dưỡng nghiệp vụ phòng chống rửa tiền. Bổ sung yêu cầu quy định nội bộ phải được áp dụng, phổ biến trong toàn hệ thống và đại lý của đối tượng báo cáo.

Đề phù hợp với loại hình, quy mô hoạt động của các đối tượng báo cáo, Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 có quy định riêng trách nhiệm xây dựng quy định nội bộ của đối tượng báo cáo là cá nhân, doanh nghiệp siêu nhỏ theo hướng giảm bớt một số nội dung yêu cầu phải có trong quy định nội bộ cho đối tượng báo cáo này (như quy trình báo cáo giao dịch phải báo cáo; chế độ báo cáo, cung cấp thông tin cho Ngân hàng Nhà nước Việt Nam và các cơ quan nhà nước có thẩm quyền; tuyển dụng nhân sự, đào tạo, bồi dưỡng nghiệp vụ phòng, chống rửa tiền; kiểm soát và kiểm toán nội bộ việc tuân thủ các chính sách, quy định, quy trình và thủ tục liên quan đến hoạt động phòng, chống rửa tiền, trách nhiệm của từng cá nhân, bộ phận trong việc thực hiện quy định nội bộ về phòng, chống rửa tiền).

10. Về báo cáo giao dịch đáng ngờ

Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 luật hóa các quy định tại Nghị định 116/2013/NĐ-CP ngày 14/10/2013 (đã được sửa đổi, bổ sung tại Nghị định 87/2019/NĐ-CP ngày 14/11/2019) đồng thời có điều chỉnh để đảm bảo rõ ràng, minh bạch đối với quy định cụ thể về các trường hợp đối tượng báo cáo có trách nhiệm báo cáo giao dịch đáng ngờ cho Ngân hàng Nhà nước Việt Nam trong các trường hợp sau: (i) Khi biết giao dịch được thực hiện theo yêu cầu của bị can, bị cáo, người bị kết án và có cơ sở hợp lý để nghi ngờ tài sản trong giao dịch là tài sản thuộc quyền sở hữu hoặc có nguồn gốc thuộc quyền sở hữu, quyền kiểm soát của bị can, bị cáo, người bị kết án đó. Việc xác định bị can, bị cáo, người bị kết án theo thông báo của cơ quan nhà nước có thẩm quyền; (ii) Khi có cơ sở hợp lý để nghi ngờ tài sản trong giao dịch liên quan đến rửa tiền được xác định từ việc xem xét, thu thập và phân tích thông tin khi khách hàng, giao dịch có một hoặc

nhiều dấu hiệu đáng ngờ quy định tại Luật và có thể từ các dấu hiệu khác do đối tượng báo cáo xác định.

Bên cạnh đó, Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 sửa đổi, bổ sung một số dấu hiệu đáng ngờ trong lĩnh vực ngân hàng, chứng khoán, kinh doanh bảo hiểm nhân thọ, kinh doanh bất động sản; bổ sung dấu hiệu đáng ngờ đối với hoạt động trung gian thanh toán tại Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022. Về kỹ thuật, Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 đã sửa đổi theo hướng tách các dấu hiệu đáng ngờ cơ bản và dấu hiệu đáng ngờ trong từng lĩnh vực thành các điều riêng để dễ theo dõi và thực hiện.

Đồng thời, để đảm bảo, các dấu hiệu đáng ngờ sẽ được cập nhật để đáp ứng được tình hình, yêu cầu công tác phòng, chống rửa tiền trong từng thời kỳ, Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 quy định: “Ngân hàng Nhà nước Việt Nam trình Chính phủ bổ sung các dấu hiệu đáng ngờ theo các ngành, lĩnh vực”.

Về thời hạn báo cáo giao dịch đáng ngờ, Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 sửa đổi, bổ sung quy định về thời hạn báo cáo, trong đó thời hạn báo cáo tối đa 03 ngày làm việc kể từ thời điểm phát sinh giao dịch hoặc 01 ngày làm việc kể từ ngày đối tượng báo cáo phát hiện được giao dịch đáng ngờ.

11. Về giao dịch chuyển tiền điện tử

Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 bổ sung quy định trách nhiệm của các tổ chức tham gia vào giao dịch chuyển tiền điện tử phải có chính sách, quy trình quản lý rủi ro để thực hiện, từ chối, tạm dừng, kiểm soát sau giao dịch hoặc báo cáo giao dịch đáng ngờ các giao dịch chuyển tiền điện tử không chính xác, đầy đủ các thông tin theo yêu cầu.

12. Về việc lưu trữ, trách nhiệm báo cáo, bảo đảm bí mật thông tin, hồ sơ, tài liệu, báo cáo

Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 cũng sửa đổi, bổ sung quy định về trách nhiệm lưu trữ thông tin, hồ sơ, tài liệu, báo cáo của đối tượng báo cáo nhằm cụ thể các loại thông tin đối tượng báo cáo phải lưu trữ; quy định trách nhiệm báo cáo, cung cấp thông tin, hồ sơ, tài liệu, báo cáo này cho cơ quan nhà nước có thẩm quyền của đối tượng báo cáo; sửa đổi, bổ sung quy định về bảo đảm bí mật thông tin, tài liệu, báo cáo nhằm phù hợp với quy định pháp luật về bảo vệ bí mật nhà

nước và thực tiễn hoạt động của đối tượng báo cáo.

13. Về thực hiện thu thập, xử lý, phân tích, trao đổi, cung cấp, chuyển giao thông tin về phòng, chống rửa tiền và áp dụng các biện pháp tạm thời

Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 sửa đổi, bổ sung quy định cụ thể về từng nội dung trao đổi, cung cấp và chuyển giao thông tin phòng, chống rửa tiền với cơ quan có thẩm quyền trong nước, cơ quan có thẩm quyền nước ngoài. Đồng thời, bổ sung việc giao Chính phủ quy định chi tiết về việc thu thập, xử lý và phân tích thông tin về phòng, chống rửa tiền; hướng dẫn về việc trao đổi, cung cấp, chuyển giao thông tin phòng, chống rửa tiền trong nước. Việc sửa đổi, bổ sung nhằm đáp ứng yêu cầu thực tiễn chuyển giao, trao đổi, cung cấp thông tin phòng, chống rửa tiền tại Ngân hàng Nhà nước với các cơ quan có thẩm quyền trong và ngoài nước.

14. Về áp dụng các biện pháp tạm thời

- Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 quy định rõ các trường hợp thực hiện trì hoãn giao dịch bao gồm: (i) Khi có căn cứ để nghi ngờ hoặc phát hiện các bên liên quan đến giao dịch thuộc Danh sách đen. Luật cũng giao Chính phủ quy định chi tiết nội dung này; (ii) Khi có lý do để tin rằng giao dịch được yêu cầu thực hiện có liên quan đến hoạt động phạm tội, bao gồm: giao dịch do người bị kết án theo quy định của pháp luật tố tụng hình sự yêu cầu thực hiện và tài sản trong giao dịch thuộc quyền sở hữu hoặc có nguồn gốc thuộc quyền sở hữu, quyền kiểm soát của người bị kết án đó; giao dịch liên quan đến tổ chức, cá nhân thực hiện hành vi có liên quan đến tội phạm tài trợ khủng bố; (iii) Khi có yêu cầu của cơ quan nhà nước có thẩm quyền theo quy định tại các luật liên quan. Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 cũng luật hóa quy định về việc miễn trách nhiệm của đối tượng báo cáo tại Nghị định 116/2013/NĐ-CP ngày 14/10/2013 (đã được sửa đổi, bổ sung tại Nghị định 87/2019/NĐ-CP ngày 14/11/2019), theo đó đối tượng báo cáo không phải chịu trách nhiệm pháp lý về những hậu quả phát sinh khi áp dụng biện pháp trì hoãn giao dịch theo đúng quy định tại Luật.

Bên cạnh đó, Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 cũng bổ sung quy định về thời điểm thực hiện biện pháp trì hoãn giao dịch theo hướng đảm bảo tính kịp thời, phù hợp với yêu cầu của khuyến nghị số 6 của FATF.

- Về biện pháp phong tỏa tài khoản, niêm phong, phong tỏa hoặc tạm giữ tài sản: ngoài kế thừa các biện pháp được quy định tại Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2012, Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 bổ sung quy định đối tượng báo cáo phải thực hiện quyết định của cơ quan nhà nước có thẩm quyền về việc phong tỏa tài sản của các tổ chức, cá nhân theo quy định của pháp luật.

15. Về quy định trách nhiệm của các cơ quan quản lý nhà nước trong phòng, chống rửa tiền

Về cơ bản, nội dung phân công trách nhiệm của các cơ quan quản lý nhà nước trong phòng, chống rửa tiền được kế thừa các quy định tại Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2012 và trên cơ sở luật hóa nội dung phân công trách nhiệm của bộ, ngành tại Nghị định 116/2013/NĐ-CP ngày 04/10/2013 quy định chi tiết thi hành một số điều của Luật Phòng, chống rửa tiền, được sửa đổi, bổ sung tại Nghị định số 87/2019/NĐ-CP ngày 14/11/2019; sửa đổi, bổ sung trách nhiệm cụ thể một số Bộ, ngành bảo đảm phù hợp với chức năng quản lý nhà nước của các bộ, ngành và tính thống nhất với quy định pháp luật liên quan. Đồng thời, bổ sung quy định trách nhiệm của các Bộ, ngành trong việc thực hiện đánh giá, cập nhật rủi ro quốc gia về rửa tiền đối với lĩnh vực, ngành thuộc chức năng quản lý nhà nước.

16. Về điều khoản thi hành

- Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 sửa đổi, bổ sung khoản 1 Điều 49 Luật Ngân hàng Nhà nước, trong đó bỏ cụm từ “phòng, chống rửa tiền”. Việc sửa đổi, bổ sung nhằm tạo cơ sở để triển khai, thực hiện các yêu cầu về nâng cao tính độc lập của đơn vị tình báo tài chính tại khuyến nghị số 29 của FATF và đánh giá của APG cũng như để đáp ứng yêu cầu của công tác phòng, chống rửa tiền trong giai đoạn hiện nay.

Nhằm không tạo khoảng trống pháp lý sau khi Luật có hiệu lực thi hành nhưng chưa kịp hoàn thành việc phân công chức năng đơn vị đầu mối về phòng, chống rửa tiền thuộc Ngân hàng Nhà nước, Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 bổ sung quy định về hiệu lực thi hành tại Điều 66 như sau: Khoản 1 Điều 64 của Luật có hiệu lực thi hành từ ngày quy định khác về cơ quan thực hiện chức năng, nhiệm vụ phòng, chống rửa tiền do cơ quan nhà nước có thẩm quyền ban hành có hiệu lực.

- Để đảm bảo khuôn khổ pháp lý thống nhất giữa Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 và Luật Phòng, chống khủng bố, pháp luật về phòng, chống tài trợ phổ biến vũ khí hủy diệt hàng loạt, cũng như đáp ứng các khuyến nghị của FATF và APG, Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 sửa đổi, bổ sung Điều 34, 35 Luật Phòng, chống khủng bố (khoản 2 Điều 64 Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022) và bổ sung quy định về việc áp dụng quy định của Luật Phòng, chống rửa tiền trong phòng, chống tài trợ phổ biến vũ khí hủy diệt hàng loạt (Điều 65 Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022), theo đó cho phép các tổ chức tài chính, tổ chức, cá nhân kinh doanh ngành nghề phi tài chính có liên quan được áp dụng quy định từ Điều 9 đến Điều 40 của Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022 phục vụ công tác phòng, chống tài trợ, phổ biến vũ khí hủy diệt hàng loạt./.
